

Primer Diccionari

E Eumo
Editorial

CONTINGUT DEL DICIONARI

Instruccions de maneig	9
A a lletra a	17
B b lletra be	85
C c lletra ce	119
D d lletra de	209
E e lletra e	265
F f lletra efa	353
G g lletra ge	391
H h lletra hac	419
I i lletra i	431
J j lletra jota	459
K k lletra ca	465
L l lletra ela	467
M m lletra ema	487
N n lletra ena	533
O o lletra o	547
P p lletra pe	563
Q q lletra cu	643
R r lletra erra	649
S s lletra essa	693
T t lletra te	735
U u lletra u	779
V v lletra ve o ve baixa	785
W w lletra ve doble	807
X x lletra ics o xeix	809
Y y lletra i grega	815
Z z lletra zeta	817
Apèndixs	819
Índex de formes verbals irregulars	820
Model de conjugació completa	826
Models de conjugació	828
Determinants	851
Numerals	853
Notes de l'usuari	854
Índexs	857

Instruccions de maneig

Què és un diccionari?

Per a què serveix?

Aquest llibre que tens a les mans és un diccionari, o sigui, un llibre que dona informació sobre un gran nombre de paraules de la llengua.

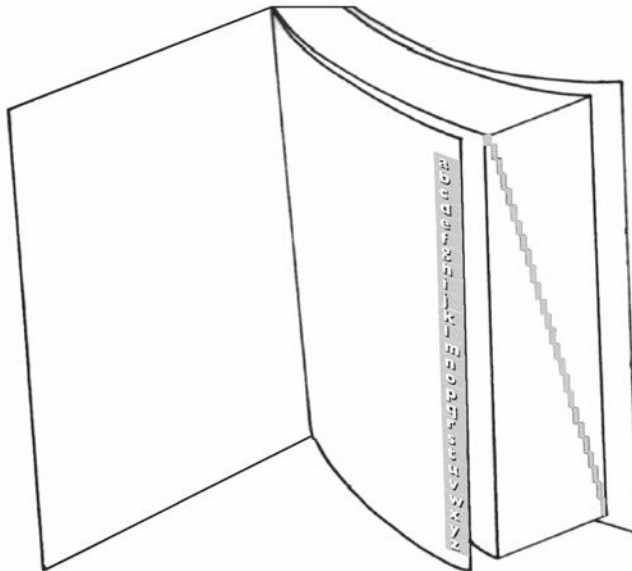
En el **Primer Diccionari**, hi podràs trobar l'explicació de més de 17.000 paraules, i també hi trobaràs 570 dibuixos i 15 il·lustracions temàtiques. Així, doncs, aquest llibre et pot ser molt útil a l'hora de llegir i a l'hora de redactar un text, perquè hi podràs consultar qualsevol dubte que tinguis sobre una paraula: què vol dir, com s'escriu, etc.

Com es busca una paraula?

Per consultar una paraula, primer s'ha de localitzar en el diccionari. Ara t'explicarem com ho pots fer.

Imagina't que en una lectura trobes la paraula "brogit" i no saps què vol dir. Com que en un diccionari les paraules estan col·locades per **ordre alfabètic**, hauràs de buscar "brogit" entre les pàgines que contenen les paraules començades per la lletra **b**.

Per trobar ràpidament aquestes pàgines, pots mirar l'alfabet que hi ha al primer full. Cada lletra d'aquest alfabet està a la mateixa alçada que una taqueta grisa que hi ha als fulls del llibre. Així, doncs, si obres el llibre per la taqueta grisa que queda al nivell de la lletra **b**, et sortiran les pàgines que t'interessen. Com pots veure, entre les pàgines 85 i 117 hi ha les paraules que comencen amb la lletra **b**.

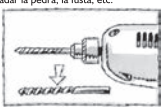
Ara t'hauràs de fixar en la segona lletra de la paraula "brogit" i hauràs d'anar passant fulls fins que arribis a les paraules que comencen per **br**. Quan hi arribis, t'hauràs de fixar en la tercera lletra, i

després en la quarta, i anar fent així fins que trobis la paraula "brogit". Per anar més de pressa, pots mirar les **paraules guia** que hi ha escrites a dalt de cada pàgina.

paraula guia

broca

broca broques nom f Peça que va col·locada en diverses màquines i que serveix per a foradar la pedra, la fusta, etc.

broca

brocal brocals nom m Part baixa que hi ha al voltant d'un pou per a evitar que la gent hi caigui.

brocancer brocancers nom m Persona que té per ofici comprar i vendre objectes usats que no tenen més de cent anys.

brocat brocats nom m Teixit decorat amb fils d'or o de plata.

brodat v Adornar una roba o un teixit fent servir agulles i fil.

brodat brodatos nom m Adorn fet amb fil cosit en una roba; Línies estovaltes amb motus brodats.

bròfec bròfega bròfecs bròfegues adj Aspre, gens fi.

brogent brogents adj Que fa soroll, que fa brogit.

brogit brogits nom m Soroll com el que fa l'aigua d'un riu, el mar, les fulles mogudes pel vent, etc.

brollador brolladors nom m Lloc d'un jardí on es fa sortir l'aigua de terra disparada cap amunt.

brollar v Sortir aigua de terra, amb força.

brollar com cantar.

broma bromes nom f Boira, mena de núvol baix que no deixa veure bé les coses; Aquest mot hi té una altra broma bona.

broma bromes nom f Acció que es fa per fer riure, per entretenir; No t'enfòdis, Laura, només t'he fet una broma. 2 L'acte és un atac molt de la bromar alegre, que li agrada de fer riure.

bromejar v Fer broma per entretenir-se; Aquests nois sempre expliquen acudits i bromegen entre ells.

Es conjuga com cantar. S'escriu davant de a, o, u i davant de e, i, bramajo, bromages.

bromera bromeres nom f Escuma; El sabó bramajet amb aigua fa molta bromera.

bromista bromistes adj i nom m f És diu de la persona que acostuma a fer bromes.

bromosa bromoses nom f Bolet comestible que té el barret de color bru i de tacte llepissós.

bronqui bronquils nom m Cadascun dels dos conductes de l'aparell respiratori dels vertebrats que porta l'aire de la tràquea als pulmons.

bronquio bronquils nom m Ramificació final dels bronquis dins del pulmó.

bronquitis ones bronquitis nom f Malaltia dels bronquis.

brontosaure brontosausres nom m Tipus de dinosaure que va viure a la Terra fa milions d'anys, de cos voluminós, coll llarg i cap pett.

bronze bronzes nom m Metall resultant de la barreja del coure i l'estany; Una estàtua de bronze.

bronzejar v Fer tornar del color del bronze, fer tornar morib; No parat, el sol durant molts dies i ara té la pell tota bronzejada.

Es conjuga com cantar. S'escriu davant de a, o, u i davant de e, i; bronzejo, bronzejes.

broquet broquets nom m 1 Part de la pipa de fumar que toca la boca de la persona que fuma. 2 Canó petit de fusta o d'un altre material que es posa a la punta del cigarret perquè el fumador se li pugui fumar sense haver-lo de tocar amb els llavis.

bròquil bròquils nom m 1 Planta semblant a la col que fa una mena de flor molt grossa i de color verd o morat que és comestible. 2 s'ha acabat el bròquil! Expressió que es diu per fer acabar una conversa o una discussió.

brossa brosses nom f 1 Escombries, deixalles; Llençabo a la base de la brossa. 2 Conjunt de fulles, branquillons, etc. caigut dels arbres i de les plantes; S'ha de cremar la brossa del fall. 3 Partícula petita; Se m'ha ficat una brossa a l'ull.

brossaire brossaires nom m f / Escorbriaire.

brossat brossats nom m Mató.

paraula guia

bucolic

brostar v Fer brots nous una planta, brotar. Es conjuga com cantar.

bròt brots nom m 1 Branca petita i tendra, que comença a créixer; planta que acaba de néixer. 2 no fer brot No fer res.

brotar v Treure brots nous una planta; El noser que vam plantar ja ha brotat. Es conjuga com cantar.

brotxa brotxes nom f 1 Pinzell gruixut que serveix per a pintar parets. 2 Pinzell gruixut i de mànec curt que serveix per a escampar la sabonera sobre la pell que s'ha d'afaitar.

bròu brous nom m Aliment líquid que resulta de fer bullir en aigua diferents productes com ara gallina, patates, verdura, etc., caldó.

bru bruna bruns brunes adj i nom m De color fosc, obscur, morat; Uns cabells bruns, una pell bruna.

bruc brucs nom m 1 Arbust de fulles perennes i verdes i flors petites, blanques o roses. 2 buda que diu no té ni suc ni bruc; no té interès, no té substància.

bruell bruells nom m Bramul.

bruixa bruixot bruixes bruixots nom f, i m 1 Personatge que en els contes té poders màgics que poden causar desgràcies; La bruixa va donar unes pomes envenenades a la Blancaneu. 2 El bruixot perseguia els bruixets. 3 Persona que practica la bruixeria. 3 nom f Dona vella, llesta i dolenta.

bruixeria bruixerries nom f Poder màgic que tenen les bruixes i els bruixots, activitat que practiquen les bruixes i els bruixots.

bruixola bruixoles nom f Instrument que serveix per a orientar-se i que té una agulla imantada que assenyalava sempre el nord.

bruixola

bruixot bruixots nom m Mira bruixa.

brunyir v Fer tornar brillant un metall, una pedra, etc., fregant-lo. Es conjuga com servir.

brunzir v Produir un soroll un animal, un objecte que es mou ràpidament en l'aire; Les abelles brunzen al voltant del rusc. Es conjuga com servir o com dormir. Si es conjuga com dormir, fa la segona p, sing. pres. ind. brunzes.

brunzit brunzits nom m Soroll que fa un animal, un objecte que es mou ràpidament en l'aire; Va disparar la fletxa i vam sentir un brunzit abans que toqués el blanc.

brusa brusas nom f Peça de vestir femenina amb mànigues o sense que cobreix mig cos; Aquella bruixa que portava l'Alfons s'adonia molt amb la faldilla.

brusc brusca bruscos bruscoses adj Que passa o apareix de cop, sobtadament; El cotxe va fer una frenada brusca i tots vam saltar dels seients.

bruscament adv D'una manera brusca; El cotxe va frenar bruscament per evitar de xocar contra el camió.

brut bruta brutus brutades adj 1 És diu d'una cosa que és poc neta, que no s'ha rentat o que és plena de taques; Línies, porres; la cara bruta de xocolata! 2 Aquesta redacció primer la farà en brut i després ja la passarà en net; sense polir. 3 jugar brut Jugar fent trampa.

brutal brutals adj Violent, salvatge.

bruteia bruteïdes nom f Qualsevol cosa bruta o que embruta; Hem de treure tota la bruteia d'aquí; pals, papers, etc.

bub-bub 1 Onomatopeia, paraula que imita el lladruc del gos; El gos es va posar a córrer i a coidar bub-bub. 2 nom m Paraula que fan servir els infants per referir-se als gossos; Mira, un bub-bub!

bubota bubotes nom f 1 Ninot que serveix per a espantar els ocells, espantall. 2 Fantasma.

buc bucs nom m 1 Part interior d'un vaixell. 2 Ventre d'un home o d'un animal. 3 Rusc.

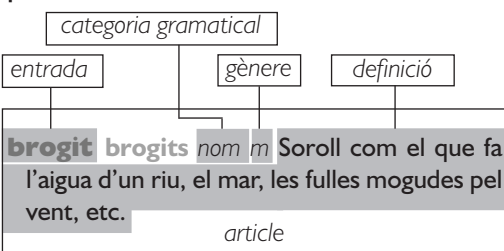
bucal buccals adj Que té relació amb la boca.

bucle bucles nom m Rull de cabells de forma cilíndrica.

Bucòlic bucolica bucolics bucoliques adj 1 Relacionat amb la vida i les feines dels pastors. 2 Un pastorell bucolic; molt bonic, molt verd, com els prats i els boscos on els pastors fan pasturar els ramats.

Com es consulta una paraula?

Ara ja has trobat l'entrada de la paraula "brogit", que va escrita en lletra més grossa. Observa l'article corresponent, és a dir, el conjunt d'informacions que et dona el diccionari sobre aquesta paraula.

Una de les informacions més importants que trobaràs és la **definició**, és a dir, l'explicació del significat de la paraula. També podràs saber com són les formes de femení, si en té, i de plural; a més, just abans de la definició trobaràs indicats, mitjançant unes abreviatures en lletra cursiva, la **categoria gramatical** i el **gènere** de la paraula, o sigui, si es tracta d'un nom masculí o femení, d'un adjectiu, d'un verb, etc. Les abreviatures que indiquen la categoria gramatical i el gènere són les següents:

Abreviatures	Categoria gramatical i gènere	Exemple
adj	adjectiu	valent valenta valents valentes adj
adj i nom f	adjectiu i nom femení	majúscula majúscules adj i nom f
adj i nom m	adjectiu i nom masculí	original originals adj i nom m
adj i nom m i f	adjectiu i nom masculí i femení	savi sàvia savis sàvies adj i nom m i f
adv	adverbi	lentament adv
art	article	el la l' els les art
conj	conjunció	i conj
interj	interjecció	ai interj
nom f	nom femení	pàgina pàgines nom f
nom f o m	nom femení o masculí	grip gripes nom f o m
nom f pl	nom femení plural	estisores nom f pl
nom m	nom masculí	camí camins nom m
nom m i f	nom masculí i femení	taxista taxistes nom m i f
nom m o f	nom masculí o femení	mar mars nom m o f
nom m pl	nom masculí plural	alegrois nom m pl
prep	preposició	amb prep
pron	pronom	tu pron
v	verb	pescar v

Algunes entrades no pertanyen a cap de les categories gramaticals que acabem de veure. És el cas dels **prefixos** i d'altres elements dotats de significat que apareixen al començament d'algunes paraules, com “anti-” o “crono-”. També és el cas de les **onomatopeies**, és a dir, de les paraules que imiten sons o sorolls, com “bum”; i, finalment, de les paraules que només apareixen a dins d'algunes **expressions**, com ara “dojo” que forma part de l'expressió “a dojo”. En tots aquests casos, la definició mateixa t'informa de quina classe d'element es tracta: prefix, onomatopeia, paraula que apareix en l'expressió, etc. Com has vist, la informació sobre “brogit” ocupa un espai més aviat curt, perquè és una paraula que només té un **sentit** o una **accepció**. Ara bé, hi ha paraules que ocupen més extensió

perquè volen dir més d'una cosa, com per exemple “bunyol”:

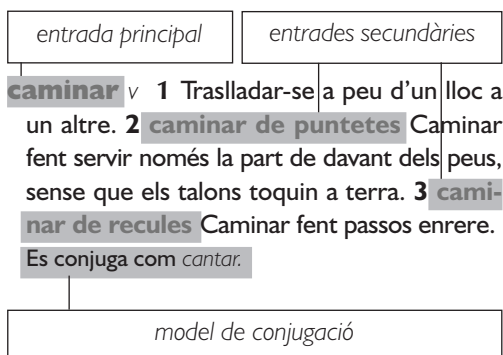
números que indiquen els diferents sentits en què està definida una paraula

bunyol bunyols nom m **1** Massa petita feta amb aigua, farina, ous, llet, etc., fregida i a vegades ensucrada: *M'agraden els bunyols de quarresma perquè són molt dolços.* **2** Cosa mal feta, equivocació, error: *Vaig fer un bunyol i vaig haver de repetir el dibuix.*

exemple del segon sentit

Com pots veure, aquesta paraula té dos sentits o accepcions diferents: el primer porta al davant el número **1** i el segon, que és un **sentit figurat**, porta al davant el número **2**. Fixa't que també hi ha uns **exemples** en lletra cursiva per ajudar-te a entendre els diferents sentits de la paraula.

Ara que ja saps buscar les paraules dins el diccionari, espavila't i busca la paraula "caminar".

A "caminar", a més de l'entrada principal, hi ha dues entrades secundàries (caminar de puntetes i caminar de recules) i cadascuna va seguida de la seva definició.

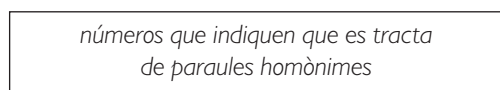
D'altra banda, com que "caminar" és un verb, al final de tot s'indica quin model de conjugació segueix. Els models de conjugació, els trobaràs en un apèndix a les pàgines 829-850.

De vegades no n'hi ha prou de llegir la definició per entendre bé el significat d'una paraula, i per això n'hi ha que van acompanyades d'un dibuix.

Quan cal consultar més d'una paraula?

Hi ha paraules **homònimes**, és a dir, que s'escriuen igual però que tenen significats diferents i sense cap mena de relació. En aquests casos cadascuna d'aquestes paraules té la seva pròpia entrada, que apareix marcada amb un número petit i volat, és a dir, col·locat més amunt.

bot¹ bots nom m 1 Recipient fet amb cuir que serveix per a contenir líquids, generalment vi. 2 *Durant tot el viatge va ploure a bots i barrals:* ploure molt, fer un gran xàfec.

bot² bots nom m Embarcació petita, barca.

bot³ bots nom m 1 Salt que fa de cop una persona o un animal: *Quan li van dir que havia guanyat el premi, en Jordi va fer un bot.* 2 **Moviment d'una pilota quan toca a terra i surt disparada:** *La pilota va picar a la paret i va fer un bot.* 3 **fer una cosa a bots i empentes** Fer una cosa molt de pressa, amb precipitació.

De vegades trobaràs explicacions molt curtes, que són una **remissió**, és a dir, que et fan anar a mirar una altra paraula:

tisores nom f pl **Mira estisores.**

Aquí no hi ha definició ni exemple, perquè "tisores" és una altra forma de la paraula "estisores". Si vols llegir la seva definició, hauràs de buscar, doncs, aquesta darrera forma.

De vegades tampoc no hi ha definició de la paraula, només hi ha un **sinònim** conegut, és a dir, una paraula que vol

dir el mateix però que es fa servir més sovint:

benzina benzines *nom f* Gasolina.

En alguns casos, darrere del sinònim hi ha un número. Aquest número indica quin sentit del sinònim és l'equivalent, és a dir, quin és el que té el mateix significat que la paraula de l'entrada. Així, si et fixes en l'exemple següent, veuràs que "batussa" és sinònim de "baralla" en el primer sentit ("discussió, disputa, lluita entre diverses persones..."), però no pas en el segon sentit ("joc de cartes complet").

sentits sinònims

baralla baralles *nom f* **1** Discussió, disputa, lluita entre diverses persones, acció de barallar-se: *Entre les nenes de la classe hi va haver baralles perquè totes volien sortir a la pissarra.* **2** **Joc de cartes complet:** *S'ha perdut una carta de la baralla i no podem jugar.*

batussa batusses *nom f* Baralla **1**.

Com es busca una frase feta?

De vegades no busquem el significat d'una paraula sola, sinó d'un conjunt de paraules, és a dir, d'una expressió o d'una **frase feta**. Imagina't que en una lectura ensopegues amb la frase feta "ens van aixecar la camisa". Per trobar-la al diccionari, has de buscar les paraules principals de la frase feta, "aixecar" i "camisa", i veure si dins els articles corresponents hi trobes l'entrada secundària "aixecar la camisa".

frase feta

aixecar *v* **1** **Alçar, enlairar una cosa:** *Aquesta caixa pesa tant que no la puc aixecar.* **2** **aixecar-se** **Posar-se dret:** *Quan entri el director, aixequen-vos.* **3** *Aquesta ràdio em va costar molts diners i ja no funciona:* **m'han aixecat la camisa:** **enganyar, estafar.** **4** **Revoltar-se, agafar les armes contra algú:** *El poble es va aixecar contra els seus opressors.*
Es conjuga com *cantar*. S'escriu *c* davant de *a, o, u* i *qu* davant de *e, i*: *aixeco, aixequen*.

camisa camises *nom f* **1** Peça de vestir que cobreix des del coll fins a més avall de la cintura, que es porta damunt la pell o la samarreta, que es corda per davant i té coll i mànigues. **2** **camisa de dormir** Peça de vestir ampla i llarga que es porta per anar a dormir. **3** *Ens van* **aixecar la camisa:** *aquell bolígraf tan car no escrivia bé:* **enganyar, estafar.** **4** **canviar de camisa** **Canviar d'idees o de partit per obtenir un benefici personal.**

Quines altres informacions pots trobar al diccionari?

A més del significat de les paraules que no coneixem, el diccionari també ens proporciona altres informacions.

- Ens diu com s'escriu una paraula. Si per exemple tens un dubte ortogràfic i no recordes si s'escriu "cavall" o "caball", "erba" o "herba", etc. el diccionari t'ho aclarirà.

- Ens diu la categoria gramatical d'una paraula, és a dir, si és un nom, un adjectiu, un verb, etc.

covard covarda covards covardes *adj i nom m i f* Que té por, que s'espanta, que no és valent.

En aquest exemple, el diccionari ens diu que "covard" pot ser un adjectiu, com

a l'expressió “un nen covard”, o bé un nom, com a la frase “els covards fugen davant del perill”.

- Ens diu el gènere gramatical de les paraules, és a dir, si una paraula és masculina o femenina o bé totes dues coses.

busca-raons uns/unes **busca-raons** *nom m i f* Persona a qui agrada de discutir-se, de barallar-se, etc.

En aquest exemple, el diccionari ens diu que “busca-raons” és un nom masculí i femení, com a les frases “aquell noi és un busca-raons” i “aquella noia és una busca-raons”.

- Ens diu quines són les formes del femení i del plural dels noms i dels adjectius i quin és el model de conjugació que segueixen els verbs.

amagar *v* 1 Posar una cosa en un lloc on sigui difícil de trobar-la; posar-se una persona en un lloc on els altres no la puguin veure, on no la puguin trobar: *El nen es va amagar sota la taula i els seus pares no el trobaven.*
Es conjuga com *cantar*. S'escriu *g* davant de *a, o, u* i *gu* davant de *e, i*: *amago, amagues*.

En aquest darrer exemple, a més de donar el model de conjugació, el diccionari ens recorda que a l'hora d'escriure algunes formes d'aquest verb cal tenir present la norma ortogràfica de les grafies *g/gu*.

- Finalment, ens diu quines paraules funcionen com a determinants (pàg. 851) i com es formen els numerals i com s'escriuen (pàg. 853).

Què cal fer quan ens costa de trobar una paraula?

- Comprova que segueixes bé l'ordre alfabètic. Per exemple, si busques la paraula “atracament”, la trobaràs abans de la paraula “atracar”, perquè la lletra **m** és abans de la lletra **r**. D'altra banda, també has de tenir en compte que les paraules “pal·liar” i “pàl·lid” les trobaràs entre “paller” i “pallissa” perquè la **ela geminada** i la **ela doble** no es diferencien en l'ordre alfabètic. Això també passa amb les lletres **ce** i **ce trencada**, i per això la paraula “plaça” la trobaràs entre “placa” i “plàcid”.

- Si has de consultar un nom o un adjectiu, l'has de buscar a partir de la forma masculina singular. Així, doncs, les formes “dolenta”, “dolents” o “dolentes” no figuren com a entrades en el diccionari, però sí que hi figura la forma “dolent”; igualment, no trobaràs l'entrada “desitjos”, sinó l'entrada “desig”.

- Si has de consultar un verb, l'has de buscar a partir de la forma de l'infinitiu. Així, doncs, les formes “cantaré”, “cantava”, “canti”, “cantessis”, etc. no figuren com a entrades del diccionari, però sí la forma “cantar”. Si et costa trobar l'infinitiu d'un verb, perquè és irregular, pots consultar l'índex de formes verbals irregulars que hi ha a les pàgines 820-825.

- Finalment, si la paraula que busques no la trobes de cap manera en aquest diccionari, hauràs de consultar el mestre, els pares, etc. o bé un altre diccionari que tingui més paraules.

A a lletra a

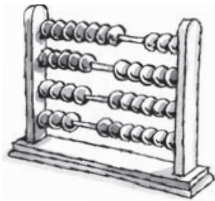
a¹ *prep* **1** Indica la direcció d'un moviment: *Els nens van a l'escola.* **2** Indica el lloc on és una cosa o el lloc on passa una cosa: *Els plats són a l'armari de la cuina.* ■ *Ens hem banyat a la piscina.* **3** Indica quan passa una cosa: *Berenarem a les sis de la tarda.* **4** Indica el preu a què va una cosa: *Aquesta roba va a 3 euros el metre.* **5** Indica el complement indirecte del verb: *Dona (verb) aquestes estidores (complement directe) a en Pere (complement indirecte).*

a² *as* *nom f* **1** Nom de la lletra **A**. **2** **no saber ni la a** No saber res, no saber gens d'una cosa.

a- *an-* Prefix, element que s'afegeix al davant d'una paraula i que vol dir "no": *Que nevi a l'estiu és anormal, no és un fet normal.*

àbac *àbacs* *nom m* Aparell que serveix per a comptar i fer càlculs i que consisteix en un marc amb filferros per on es fan córrer boles foradades.

àbac

abadessa *abadesses* *nom f* Mira **abat**.

abadia *abadies* *nom f* Monestir on hi ha una comunitat de religiosos o de religioses dirigida per un abat o una abadessa: *Hem anat a veure l'abadia de Montserrat.*

abaixar *v* Fer passar alguna cosa d'un nivell a un altre de més baix: *Era un home tan alt que va haver d'abaixar el cap per passar per sota la porta.* ■ *S'ha abaixat el preu de la llet, ara val cinc cèntims menys.* ■ *Pots abaixar el volum del televisor?*

Es conjuga com *cantar*.

abalançar-se *v* Tirar-se endavant, abocar-se molt, llançar-se contra algú: *Va abalançar-se sobre el seu germà i li va prendre la pilota.*

Es conjuga com *cantar*. S'escriu *ç* davant de *a, o, u* i *c* davant de *e, i*: *m'abalanço, t'abalances.*

abaltir-se *v* **Endormiscar-se**: *Després de dinar, em vaig asseure al sofà i em vaig abaltir.*

Es conjuga com *servir*.

abandó *abandons* *nom m* **1** Acció de deixar una persona o una cosa desamparada, d'abandonar-la. **2** Retirada d'una partida, d'una competició, etc.: *A l'etapa d'avui s'han produït dos abandons, dos ciclistes han abandonat la cursa.*

abandonament *abandonaments* *nom m* **Abandó**.

abandonar *v* **1** Deixar de preocupar-se per algú o alguna cosa, desamparar: *Hem trobat un gos abandonat.* **2** Renunciar a una cosa, retirar-se: *Vaig abandonar la partida d'escacs perquè el meu contrincant feia trampes.* **3** **Anar-se'n d'un lloc**: *Els tres segrestadors van abandonar el país ahir a la tarda.*

Es conjuga com *cantar*.

abans *adv* **1** Indica temps anterior: *Abans el teu cosí era simpàtic, ara s'ha tornat antipàtic.* **2** Indica lloc anterior: *Abans del despatx hi ha la sala d'espera.*

abans-d'ahir *adv* **1** El dia anterior a ahir: *Avui és diumenge, ahir era dissabte, abans-d'ahir era divendres.* **2** **abans-d'ahir l'altre** El dia anterior al d'abans-d'ahir.

abaratar *v* Abaixar el preu d'una cosa, fer que sigui més barata.

Es conjuga com *servir*.

abarrotar *v* Omplir un lloc de persones o de coses, de manera que no quedi gens d'espai lliure: *La botiga estava abarrotada de gent i no s'hi podia passar.*

Es conjuga com *servir*.

abassegar *v* Arreplegar gran quantitat d'una cosa, acaparar.

Es conjuga com *cantar*. S'escriu *g* davant de *a, o, u* i *gu* davant de *e, i*: *abassego, abassegues.*

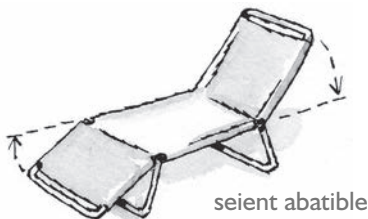
abast *abasts* o *abastos* *nom m* **1** Distància a la qual arriba un projectil, un aparell, etc.: *Aquesta escopeta té un abast de 300 metres.* **2** **Tinc el llibre a l'abast** de la mà: tenir una cosa a una distància que permet tocar-la o agafar-la fàcilment. **3** *En Joan té tanta feina que té por de **no donar l'abast**: no poder fer tota la feina que s'ha de fer.*

abastament **abastaments** *nom m* Conjunt d'aliments i productes de primera necessitat destinats a una població, a una ciutat, etc.

abastar *v* **1** Arribar a agafar alguna cosa, arribar a tocar-la: *Amb la mà puc abastar els llibres del segon prestatge.* **2** Proporcionar aliments, roba, etc. a un poble, a una ciutat, etc.
Es conjuga com *cantar*.

abat **abadessa** **abats** **abadesses** *nom m i f* Superior d'un monestir o d'una abadia: *L'abat de Montserrat va visitar el bisbe de Barcelona.*

abatible **abatibles** *adj* Es diu del seient o del moble que té una part que es pot abaixar o apujar: *Aquests seients són molt còmodes, perquè tenen respallers abatibles, i tant t'hi pots posar assegut com estirat.*

abatre *v* Fer caure una cosa a terra amb violència.
Es conjuga com *perdre*.

abatut **abatuda** **abatuts** **abatudes** *adj* Es diu de la persona que està molt cansada o bé molt trista i desanimada: *La desgràcia va deixar tothom molt abatut.*

abdicar *v* Renunciar al poder: *El rei va abdicar i es va proclamar la república.*
Es conjuga com *cantar*. S'escriu *c* davant de *a, o, u* i *qu* davant de *e, i*: *abdico, abdiques.*

abdomen **abdòmens** *nom m* **1** Ventre, part del cos entre el tòrax i la pelvis. **2** En els insectes, crustacis, etc., part posterior del cos, darrere el tòrax.

abdominal **abdominals** *adj* Que té relació amb l'abdomen: *A la classe de gimnàstica hem fet exercicis abdominals.*

abecé **abecés** *nom m* Alfabet, abecedari.

abecedari **abecedaris** *nom m* Alfabet, conjunt de totes les lletres d'una llengua ordenades alfabèticament.

abella **abelles** *nom f* Insecte que fa mel i cera i que viu en grup en uns nius anomenats

ruscos: *No t'acostis al rusc, que et pot picar una abella.*

abellir *v* Venir de gust una cosa, sentir el desig de fer una cosa.
Es conjuga com *servir*.

abellot **abellots** *nom m* **1** Abella mascle. **2** Borinot.

aberració **aberracions** *nom f* Cosa o fet que s'aparta del que és considerat natural o normal.

abeurador **abeuradors** *nom m* Lloc on els animals van a beure; recipient ple d'aigua on beuen els animals: *Al costat de la casa de pagès hi havia un gran abeurador fet de pedra.*

abeurar *v* Donar beure als animals.
Es conjuga com *cantar*.

abillar *v* Adornar algú amb vestits rics i luxosos, joies, etc.
Es conjuga com *cantar*.

abís **abissos** *nom m* Abisme.

abisme **abismes** *nom m* Precipici, forat molt fondo.

abjecte **abjecta** **abjectes** *adj* Menyspreable, vil, molt dolent: *Un criminal abjecte.*

ablanir *v* Estovar, fer tornar una cosa menys dura del que és.
Es conjuga com *servir*.

abnegació **abnegacions** *nom f* El fet de sacrificar-se un mateix per ajudar altres persones o per fer alguna cosa important: *Aquesta mestra ha treballat tota la vida amb abnegació per ensenyar els seus alumnes.*

abnegat **abnegada** **abnegats** **abnegades** *adj* Es diu de la persona que es comporta amb abnegació, que s'esforça i se sacrifica per ajudar altres persones o per fer alguna cosa important.

abocador **abocadors** *nom m* Lloc, terreny, generalment fora de la ciutat o del poble, on s'aboquen o es llencen les escombraries: *L'abocador d'escombraries que hi ha a prop del barri fa molta pudor.*

abocament **abocaments** *nom m* Acció d'abocar alguna cosa en algun lloc: *Està prohibit fer abocaments de residus als rius i als boscos.*

abocar *v* **1** Buidar un recipient, com ara una galleda, un pot, un got, etc., inclinant-lo, fent-lo caure, cagpirant-lo, etc.: *Sense voler has*

abocat el pot de pintura d'un cop de peu. **2 abocar-se** Inclinar-se, traient la part superior del cos per una obertura (finestra, balcó, etc.): Els nens es van abocar a la finestra per veure passar els gegants pel carrer.

Es conjuga com *cantar*. S'escriu *c* davant de *a*, *o*, *u* i *qu* davant de *e*, *i*: *aboco*, *aboques*.

abolir v Anul·lar, suprimir lleis, costums, etc.: El govern d'aquell país va abolir la pena de mort.
Es conjuga com *servir*.

abominable abominables adj Es diu d'una persona o d'una cosa molt dolentes: Un crim abominable.

abonament abonaments nom m Quantitat de diners que es paga per utilitzar una cosa unes quantes vegades seguides: He comprat un abonament per anar amb autobús; val per 10 viatges i m'estalvio de pagar vuitanta cèntims.

abonar v Pagar una quantitat de diners.
Es conjuga com *cantar*.

abonyegar v Deformar un objecte fent-hi bonys, donant-hi cops: El cotxe va xocar contra un autobús i va quedar ben abonyegat.
Es conjuga com *cantar*. S'escriu *g* davant de *a*, *o*, *u* i *gu* davant de *e*, *i*: *abonyego*, *abonyegues*.

abordar v **1** Acostar-se un vaixell a un altre fins a tocar-lo o fins a xocar: La llanxa dels policies va abordar el iot dels contrabandistes. **2** Començar a fer una feina, a tractar un tema: Al final de l'assemblea de classe vam abordar el tema dels deures.
Es conjuga com *cantar*.

abordatge abordatges nom m Acció d'abordar un vaixell, d'acostar-se un vaixell a un altre fins a tocar-lo o fins a xocar: El capità del vaixell pirata va cridar "a l'abordatge" i els pirates van saltar al vaixell que atacaven.

aborigen aborígens **1** adj i nom m i f Originari del país on viu, indígena. **2** aborígens nom m pl Primers habitants d'un país: A Austràlia actualment hi queden molt pocs aborígens, ja que la majoria de la població és d'origen europeu.

abraçada abraçades nom f Acció d'estrènyer amb els braços una persona en senyal d'amor, d'amistat, etc.: Quant temps sense veure't! Deixa'm fer-te una abraçada!

abraçar v **1** Estrènyer amb els braços una persona en senyal d'estimació; agafar-se a alguna cosa amb els braços: La Maria i l'Eulàlia

es van abraçar i es van fer un petó. **2** Contenir, incloure: La literatura abraça una gran quantitat de gèneres, com ara la poesia, el teatre, el conte i la novel·la.

Es conjuga com *cantar*. S'escriu *ç* davant de *a*, *o*, *u* i *c* davant de *e*, *i*: *abraço*, *abraces*.

abraçar

abrandar v Cremar, provocar un incendi; fer créixer el foc.
Es conjuga com *cantar*.

abraonar v Abraçar amb força algú; agafar-se dos que lluiten.
Es conjuga com *cantar*.

abrasar v Cremar, convertir una cosa en brasa, escalfar-la molt.
Es conjuga com *cantar*.

abreujar v Fer més curta una cosa.
Es conjuga com *cantar*. S'escriu *j* davant de *a*, *o*, *u* i *g* davant de *e*, *i*: *abreujo*, *abreuges*.

abreviació abreviacions nom f **1** Acció d'abreujar. **2** Abreviatura.

abreviar v Abreujar.
Es conjuga com *canviar*.

abreviatura abreviatures nom f Lletra o lletres que s'escriuen en comptes d'una paraula sencera: Etc. és l'abreviatura de la paraula "etcètera".

abric abrics nom m **1** Peça de vestir que ens protegeix del fred, que generalment és llarga fins als genolls i es corda per davant: Posa't l'abric, que fa molt fred. **2** Lloc protegit del fred, del vent, etc. **3 a l'abric de A** cobert de: La barca es va posar a l'abric del vent.

abrigall abrigalls nom m Es diu de qualsevol cosa que serveix per a abrigar.

abrigar v Vestir, cobrir amb roba una persona de manera que quedi protegida del fred: Avui fa molt fred, t'hauràs d'abrigar força.
Es conjuga com *cantar*. S'escriu *g* davant de *a*, *o*, *u* i *gu* davant de *e*, *i*: *abrigo*, *abrigues*.

abril **abril** *nom m* Mes de la primavera, quart mes de l'any, té 30 dies.

abrillantar *v* Fer brillant una cosa.
Es conjuga com *cantar*.

abrivar *v* Fer agafar força a una cosa: *El vent va fer abrivar el foc*.
Es conjuga com *cantar*.

abrogar *v* Anul·lar o abolir una llei, un decret o un reglament.
Es conjuga com *cantar*. S'escriu *g* davant *a, o, u* i *gu* davant *e, i*: *abrogo, abrogues*.

abrupte **abrupta** **abruptes** *adj* Es diu d'un lloc o d'un terreny amb grans desnivells: *Aquesta zona és molt abrupta, hi ha moltes muntanyes i molts cingles*.

abrusar *v* Cremar, destruir per mitjà del foc.
Es conjuga com *cantar*.

absència **absències** *nom f* Falta d'algú o d'alguna cosa en un lloc: *Avui a classe han faltat molts nens; hi ha hagut moltes absències*.

absent **absents** *adj* **1** Que no és en un lloc, que hi falta: *En Lluís i la Joana eren presents a la reunió, però en Jordi i en Manel n'eren absents perquè eren fora, de viatge*. **2** Que està distret, que no està atent a allò que passa.

àbsida **àbsides** *nom f* Absis.

absis **uns absis** *nom m* Part posterior d'una església, generalment de forma arrodonida i que surt cap enfora.

absis

absoldre *v* Declarar innocent algú en un judici: *El tribunal va absoldre els acusats*.
Es conjuga com *valer*. Participi: *absolt, absolta*.

absolució **absolucions** *nom f* Acció d'absoldre, de declarar algú innocent: *L'advocat va aconseguir l'absolució de l'acusat, és a dir, va aconseguir que el declarassin innocent*.

absolut **absoluta** **absoluts** **absolutes** *adj* Total, que no té cap limitació ni condició: *L'edifici era desert i hi havia un silenci absolut*.

absolutament *adv* Totalment, sense limitacions, d'una manera absoluta: *Això que em demanes és absolutament impossible de fer*.

absorbent **absorbents** *adj* Que absorbeix, que fa penetrar a dins seu: *La sorra és molt absorbent perquè de seguida s'empassa l'aigua*.

absorbir *v* **1** Fer penetrar i retenir a dins seu: *L'esponja absorbeix l'aigua*. **2** Aquesta feina és molt complicada, absorbeix molt: **exigeix molta atenció**.
Es conjuga com *servir*.

absorció **absorcions** *nom f* Acció d'absorbir, acció de fer penetrar i retenir a dins.

absort **absorta** **absorts** **absortes** *adj* Es diu de la persona que té tota l'atenció presa per l'observació d'alguna cosa: *La mare la cridava, però ella no la sentia perquè estava absorta en la lectura del llibre*.

abstemi **abstèmia** **abstemis** **abstèmies** *adj* i *nom m* i *f* Es diu de la persona que no beu vi ni begudes alcohòliques.

abstenció **abstencions** *nom f* **1** Acció de no fer una cosa. **2** El fet de no anar a votar.

abstenir-se *v* No fer una cosa: *El metge li ha recomanat que s'abstingui de fumar*.
Es conjuga com *mantenir*.

abstinència **abstinències** *nom f* Fet d'abstenir-se o privar-se voluntàriament d'alguna cosa: *És partidari de l'abstinència pel que fa al consum d'alcohol, és a dir, és partidari de no beure alcohol*.

abstracte **abstracta** **abstractes** *adj* Es diu de les coses que no tenen una forma concreta: *La paraula "arbre" és concreta, es refereix a una cosa que es pot dibuixar; en canvi, la paraula "bellesa" és abstracta, no es pot dibuixar*.

abstraure's *v* Mira *abstreure's*.
Es conjuga com *treure*.

abstreure's *v* No prestar cap atenció al que passa al voltant i concentrar-se en allò que un mateix pensa o imagina.
Es conjuga com *treure*.

abstrús **abstrusa** **abstrusos** **abstruses** *adj* Molt difícil d'entendre, molt complicat.

absurd **absurda** **absurds** **absurdes** *adj* Que no admet la raó, que no és raonable, que no té gaire sentit comú: *Portar el paraigua obert si no plou és una cosa absurda*.

Apèndixs

Model de conjugació completa

INDICATIU					
		Present		Perfet	
singular					
1a persona	Jo	canto		he cantat	
2a persona	Tu	cantes		has cantat	
3a persona	Ell, ella	canta		ha cantat	
plural					
1a persona	Nosaltres	cantem		hem o havem cantat	
2a persona	Vosaltres	canteu		heu o haveu cantat	
3a persona	Ells, elles	canten		han cantat	
		Imperfet		Plusquamperfet	
singular					
1a persona	Jo	cantava		havia cantat	
2a persona	Tu	cantaves		havies cantat	
3a persona	Ell, ella	cantava		havia cantat	
plural					
1a persona	Nosaltres	cantàvem		haviem cantat	
2a persona	Vosaltres	cantàveu		havíeu cantat	
3a persona	Ells, elles	cantaven		havien cantat	
		Passat		Passat anterior	
		simple	perifràstic		
singular					
1a persona	Jo	cantí	vaig cantar	haguí cantat	o vaig haver cantat
2a persona	Tu	cantares	vas o vares cantar	hagueres cantat	o vas haver cantat
3a persona	Ell, ella	cantà	va cantar	hagué cantat	o va haver cantat
plural					
1a persona	Nosaltres	cantàrem	vam o vàrem cantar	haguérem cantat	o vam haver cantat
2a persona	Vosaltres	cantàreu	vau o vàreu cantar	haguéreu cantat	o vau haver cantat
3a persona	Ells, elles	cantaren	van o varen cantar	hagueren cantat	o van haver cantat
		Futur		Futur perfet	
singular					
1a persona	Jo	cantaré		hauré cantat	
2a persona	Tu	cantaràs		hauràs cantat	
3a persona	Ell, ella	cantarà		haurà cantat	
plural					
1a persona	Nosaltres	cantarem		haurem cantat	
2a persona	Vosaltres	cantareu		haureu cantat	
3a persona	Ells, elles	cantaran		hauran cantat	

concloure

INDICATIU Present concloc concloús conclou concloem concloeu conclouen Imperfet conclòia conclòies conclòia conclòiem conclòieu conclòien	Passat simple / perifràstic concloguí / vaig concloure conclogueres / vas concloure conclogué / va concloure concloguérem / vam concloure concloguéreu / vau concloure conclogueren / van concloure	Condicional conclouria conclouries conclouria conclouríem conclouríeu conclourien	SUBJUNTIU Present conclogui concloguis conclogui concloguem conclogueu concloguin Imperfet conclogués concloguessis conclogués concloguéssim concloguéssiu concloguessin
	Futur conclouré conclouràs conclourà conclourem concloureu conclouran	IMPERATIU conclou conclogui concloguem concloeu concloguin	
FORMES NO PERSONALS Infinitiu concloure Gerundi concloent Participi conclòs, conclusa, conclusos, concluses			

conèixer

INDICATIU Present conec coneixes coneix coneixem coneixeu coneixen Imperfet coneixia coneixies coneixia coneixíem coneixíeu coneixien	Passat simple / perifràstic coneguí / vaig conèixer conegueres / vas conèixer conegué / va conèixer coneguérem / vam conèixer coneguéreu / vau conèixer conegueren / van conèixer	Condicional coneixeria coneixeries coneixeria coneixeríem coneixeríeu coneixerien	SUBJUNTIU Present conegui coneguis conegui coneguem conegueu coneguin Imperfet conegués coneguessis conegués coneguésim coneguésiu coneguessin
	Futur coneixeré coneixeràs coneixerà coneixerem coneixereu coneixeran	IMPERATIU coneix conegui coneguem coneixeu coneguin	
FORMES NO PERSONALS Infinitiu conèixer Gerundi coneixent Participi conegut, coneguda, coneguts, conegudes			

NUMERALS

	xifres	cardinals	ordinals	partitius	
D E S E N E S U N I T A T S	0	zero			
	1	un, una	primer primera primers primeres		
	2	dos, dues	segon segona segons segones	mig mitja mitjos mitges	
	ordinals i partitius				
	3	tres	tercer tercera tercers terceres / terç terça terços terces		
	4	quatre	quart quarta quarts quartes		
	5	cinc	cinquè cinquena cinquens cinquenes / quint quinta quints quintes		
	6	sis	sisè sisena sisens sisenes / sext sexta sexts o sextos sextes		
	7	set	setè setena setens setenes / sèptim sèptima sèptims sèptimes		
	8	vuit	vuitè vuitena vuitens vuitenes / octau octava octaus octaves		
	9	nou	novè novena novens novenes		
	10	deu	desè desena desens desenes / dècim dècima dècims dècimes		
	11	onze	onzè onzena onzens onzenes		
	12	dotze	dotzè dotzena dotzens dotzenes		
	13	tretze	tretzè tretzena tretzens tretzenes		
	14	catorze	catorzè catorzena catorzens catorzenes		
	15	quinze	quinzè quinzena quinzens quinzenes		
	16	setze	setzè setzena setzens setzenes		
	17	disset	dissetè dissetena dissetens dissetenes		
18	divuit	divuitè divuitena divuitens divuitenes			
19	dinou	dinovè dinovena dinovens dinovenes			
20	vint	vintè vintena vintens vintenes			
21	vint-i-un, vint-i-una	vint-i-unè vint-i-unena vint-i-unens vint-i-unenes			
22	vint-i-dos, vint-i-dues	vint-i-dosè vint-i-dosena vint-i-dosens vint-i-dosenes			
23	vint-i-tres	vint-i-tresè vint-i-tresena vint-i-tresens vint-i-tresenes			
24	vint-i-quatre...	vint-i-quatrè vint-i-quatreina vint-i-quatreins vint-i-quatreines...			
30	trenta	trentè trentena trentens trentenes			
31	trenta-un, trenta-una...	trenta-unè trenta-unena trenta-unens trenta-unenes...			
40	quaranta	quarantè quarantena quarantens quarantenes			
50	cinquanta	cinquantè cinquantena cinquantens cinquantenes			
60	seixanta	seixantè seixantena seixantens seixantenes			
70	setanta	setantè setantena setantens setantenes			
80	vuitanta	vuitantè vuitantena vuitantens vuitantenes			
90	noranta	norantè norantena norantens norantenes			
(del <i>quaranta-u</i> al <i>noranta-nou</i> segueixen el mateix model que del <i>trenta-u</i> al <i>trenta-nou</i>)					
CENTENES	100	cent	centè centena centens centenes / centèsim centèsima centèsims centèsimes		
	101	cent un, cent una...	cent unè...		
	200	dos-cents, dues-centes...	dos-centè...		
MILERS	1.000	mil	milè milena milens milenes / mil·lèsim mil·lèsima mil·lèsims mil·lèsimes		
	1.001	mil un, mil una...	mil unè...		
	2.000	dos mil, dues mil...	dos milè...		
	100.000	cent mil	cent milè...		
	1.000.000	un milió	milionè, milionena, etc. / milionèsim milionèsima, etc.		

Nota: **I** també admet com a ordinal la forma *u*: *l'u de maig*, *el vint-i-u d'agost*, etc.

El guionet en l'escriptura dels números

Es posa guionet entre les desenes i les unitats, i entre les unitats i les centenes.

Exemple: *1.368.923 / un milió tres-cents seixanta-vuit mil nou-cents vint-i-tres.*